

Marknadskontrollplan för Swedac Avdelningen för reglerad mätteknik 2018

Swedac

Tel: 0771-99 09 00, www.swedac.se
E-post: fornamn.efternamn@swedac.se
Organisationsnr: 202100-3815
Bankgiro: 5617-4659

Huvudkontor

Postadress: Box 878, 501 15 Borås
Besöksadress: Österlånggatan 5
Fax: 033-10 13 92

Stockholmskontor

Postadress: Box 15045, 167 15 Bromma
Besöksadress: Gustavslundsvägen 151 E, Plan 8
Fax: 033-10 13 92

Innehållsförteckning

1. Inledning	3
2. Rättslig grund.....	3
2.1 EU-lagstiftning samt nationella lagar och förordningar	3
2.2. Swedacs föreskrifter	4
2.3 WELMEC:s guider.....	5
3. Principer för urval av produkter att kontrollera.....	5
3.1 Omvärldsbevakning	5
3.2 Riskanalys	5
4. Kontrollmetoder	6
4.1 Proaktiva och reaktiva kontroller.....	6
4.2 Kontrollinsatser riktade mot näringsidkare	6
4.3 Informationsinsatser.....	7
5. Samverkan	7
6. Tidsperspektiv	7
7. Rapportering.....	7

1. Inledning

Styrelsen för ackreditering och teknisk kontroll (Swedac) ansvarar för tillsyn/marknadskontroll inom området reglerad mätteknik. För detta arbete har Swedac slagit fast följande aktivitetsmål:

- att genom behovsanpassad regelgivning tillgodose marknadens krav på regler i syfte att skydda konsumenter och för att skapa konkurrens på lika villkor,
- att såväl företag som konsumenter känner till Swedacs regler och att det görs tillsyn/marknadskontroll av att dessa efterlevs,
- att genom samarbete inom EU, International Organisation of Legal Metrology (OIML), European co-operation in Legal Metrology (WELMEC) och Ädelmetallkonventionen skapa förutsättningar för en effektiv inre marknad och en fungerande internationell handel.

När det gäller marknadsövervakning av mätinstrument arbetar Swedac i huvudsak med tillsyn av mätinstrument som redan är satta på marknaden och tagna i drift. På detta sätt erhålls en indirekt övervakning av de instrument som finns på marknaden och är i bruk för en viss tillämpning.

När det gäller ädelmetallarbeten utövar Swedac marknadskontroll av ädelmetallarbeten i syfte att försöka säkerställa att de ädelmetallföremål som finns till försäljning håller uppgiven finhalt och är försedda med de stämplarslagen kräver så att konsumenterna kan handla tryggt och att konkurrens kan ske på lika villkor i branschen.

2. Rättslig grund

2.1 EU-lagstiftning samt nationella lagar och förordningar

Bestämmelser om marknadskontroll finns i

- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter,
- Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 764/2008 av den 9 juli 2008 om förfaranden för tillämpning av vissa nationella tekniska regler på produkter som lagligen saluförts i en annan medlemsstat, vars genomförandebestämmelser finns i förordningen (2009:52) om kontaktpunkt och informationsförfaranden angående tillämpning av ömsesidigt erkännande av tekniska regler för produkter,
- Rådets direktiv 76/211 EEG av den 20 januari 1976 om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om färdigförpackning av vissa varor efter vikt eller volym,
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG av den 3 december 2001 om allmän produktsäkerhet, genomfört i Sverige genom produktsäkerhetslagen (2004:451) och produktsäkerhetsförordningen (2004:469),
- Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/32/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av mätinstrument (omarbetning), i lydelsen enligt kommissionens direktiv (EU) 2015/13

- Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/31/EU av den 26 februari 2014 om harmonisering av medlemsstaternas lagstiftning om tillhandahållande på marknaden av icke-automatiska vågar (omarbetning),
- Lagen (1999:779) om handel med ädelmetallarbeten samt förordningen (1999:780) om handel med ädelmetallarbeten.

Mer detaljerade regler om marknadskontroll och tillsyn för Swedacs del finns i bestämmelser om tillsyn i sektorslagstiftningen. I författningarna ges Swedac dels bemyndiganden att meddela närmare föreskrifter, dels mandat att utöva tillsyn och marknadskontroll.

2.2. Swedacs föreskrifter

Swedac har utfärdat föreskrifter för ett antal produkter som omfattas av Swedacs tillsyns- och föreskriftsansvar.

Direktiv 2014/32/EU genomförs genom:

- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:1) om mätinstrument
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:2) om vattenmätare
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:3) om gasmätare och volymomvandlare
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:4) om mätare för aktiv elenergi
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:5) om värmeenergimätare
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:6) om mätsystem för andra vätskor än vatten
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:7) om automatiska vågar
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:8) om taxametrar (omfattas inte av Swedacs tillsyn)
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:9) om längdmått och volymmått för utskänkning
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:10) om dimensionsmätinstrument
- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2016:11) om avgasmätare.

Direktiv 2014/31/EU genomförs genom

- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter och allmänna råd (STAFS 2016:12) om icke-automatiska vågar.

Rådets direktiv 76/211 EEG genomförs genom

- Styrelsens för ackreditering och teknisk kontroll föreskrifter (STAFS 2017:1) om färdigförpackade varor.

2.3 WELMEC:s guider

WELMEC:s arbetsgrupp WG5 har tagit fram riktlinjer om marknads kontroll. Riktlinjerna utgår från kraven i direktiv 2014/32/EU om mätinstrument och direktiv 2014/31/EU om icke-automatiska vågar. Dessa riktlinjer syftar till att harmonisera medlemsstaternas marknadskontrollaktiviteter.

3. Principer för urval av produkter att kontrollera

3.1 Omvärldsbevakning

Bevakning inom området reglerad mätteknik sker både formellt och informellt. Det bör nämnas att Swedac deltar i OIML:s, WELMEC:s och Ädelmetall-konventionens arbete och får stora mängder information. Det sker ett löpande informationsutbyte inom organisationerna, såsom notifieringar, omröstningar, enkäter m.m. Övriga kanaler för omvärldsbevakning är främst följande källor:

- Swedacs tillsynsverksamhet av mätinstrument i drift
- mediabevakning via sökordtjänst,
- löpande kontakter med näringsliv och andra intressenter,
- eventuellt samarbete med andra myndigheter.

Genom frågor från företag och allmänhet får Swedac in exempel på hur marknadsförhållandena ser ut.

3.2 Riskanalys

Ädelmetallarbeten

Marknads kontroll på ädelmetallområdet syftar främst till att undersöka efterlevnaden av ädelmetallagstiftningen för att förhindra att ädelmetallarbeten som saknar föreskrivna stämplor eller innehåller undermängder av den ädla metallen släpps ut på marknaden. Det är viktigt att skydda konsumenterna från underhaltiga ädelmetallarbeten och att förhindra att säljare/tillverkare skaffar sig konkurrensfördelar genom att inte följa reglerna. Krav på näringsidkare som yrkesmässigt handlar med ädelmetallarbeten av guld, silver, platina och palladium finns i lagen (1999:779) om handel med ädelmetallarbeten. Lagen kompletteras med förordningen (1999:780) om handel med ädelmetallarbeten samt Swedacs föreskrifter på området.

Swedac har inför 2018 genomfört en riskanalys på ädelmetallområdet vilken baseras på resultat från tidigare års marknads kontroller. Resultatet visar att övervägande del av de ädelmetallarbeten som finns på marknaden är stämplade med egen hos Swedac registrerad namnstämpel. Vissa försäljare föredrar, istället för registrering av egen ansvarsstämpel, att skicka ostämplade ädelmetallarbeten till kontrollorganet för kontrollstämpling med den svenska kontrollstämpeln (kattfoten). En del svenska tillverkare anser att det är mer pålitligt att stämpla ädelmetallarbeten med både namnstämpeln och kontrollstämpeln. De tillverkare som har varit verksamma länge inom branschen uppger att deras kunder begär att ädelmetallarbetena ska stämplas med både namnstämpeln och kontrollstämpeln.

Marknadskontrollerna visar också att det på marknaden fortfarande förekommer ädelmetallarbeten som inte är stämplade i enlighet med lagens krav. Dessa ädelmetallarbeten är främst importerade från länder utanför EU. Det finns indikationer på att antal importörer som säljer produkter som inte uppfyller kraven växer, speciellt i södra delen av landet. Sådana näringsidkare är svårt att identifiera för att de oftast inte är registrerade som guld/silverhandlare hos Bolags- och/eller Skatteverket.

År 2013 kontrollerades finhalten på 52 smycken av guld och silver genom förstörande provning. Då påträffades bara 1 ädelmetallarbete med lägre finhalt än det var deklarerat genom finhaltsstämpel. Eftersom det nu har gått fem år sedan Swedac gjorde kontroller av finhalter hos ädelmetallarbeten bedömer Swedac att det är nu dags att göra kontroller att finhalten hos ädelmetallarbeten i år.

Mätinstrument

På mätinstrumentområdet har Swedac inför 2018 gjort bedömningen att deltagande i ett gemensamt projekt om vågar som används inom sjukvården var befogat. Vägningresultat ingår ibland som en viktig information vid bestämning av diagnoser och behandlingar. Enligt direktivet för icke-automatiska vågar ska endast vågar som uppfyller direktivets krav användas för viss vägning i medicinska sammanhang. Det har inte hittills genomförts någon kontrollinsats på området. Dessvärre kommer Swedac inte att delta på grund av omlokaliseringen av verksamheten, se även nedan i avsnitt 4.2.

4. Kontrollmetoder

4.1 Proaktiva och reaktiva kontroller

Swedac genomför proaktiv marknadskontroll i form av projekt eller kampanjer som är riktade mot tillverkare, importörer, distributörer eller användare av mätinstrument.

Reaktiva kontroller genomförs efter information om att det finns brister i något avseende. Information kan komma från interna kartläggningsprojekt/ tillsynsbesök av mätinstrument i drift, andra myndigheter, medlemsstater m.fl. eller tips från företag och allmänheten. Ofta innebär tillsynen av instrument i drift att även granska instrumentets ursprungliga märkning som tillverkaren är ansvarig för. I dessa fall vidtas åtgärder mot tillverkaren genom att begära in dokumentation.

4.2 Kontrollinsatser riktade mot näringsidkare

Kontroll av mätinstrument

Under 2017 inledde Swedac marknadskontroll på några värme- och elmätare samt icke-automatiska vågar som används vid direktförsäljning till konsument.

Kontrollen av värme- och elmätarna är en uppföljning av den joint action Swedac deltog i tillsammans med andra marknadskontrollmyndigheter i EU 2014-2016. Den nu aktuella kontrollen av elmätarna visar att mätarna uppfyller de tekniska kraven men att det finns brister i dokumentationen. Kontrollen av värmemätarna kommer att avslutas under 2018.

När det gäller vågarna visar de preliminära resultaten att det finns brister när det gäller temperaturlighet. De slutliga resultaten kommer under 2018.

Swedac hade planerat att delta i ett gemensamt marknadskontrollprojekt i ADCO MI/WELMEC WG5 om vågar som används på sjukhus. I och med att Swedac nu fått besked om att verksamheten inom reglerad mätteknik ska omlokaliseras, kommer Swedac inte att delta i detta projekt eftersom det inte är troligt att deltagandet kan garanteras på ett fullgott sätt över den tid som projektet kommer att pågå.

Kontroll av ädelmetaller

Handel med ädelmetallarbeten kommer att kontrolleras genom att i första hand kartlägga och identifiera de näringsidkare som importerar ädelmetallarbeten från länder utanför EU. Stickprovskontroller kommer att göras genom besök i butiker som saluför guld-, silver och platinaföremål.

Avseende finhalten kommer kontroller att göras genom förstörande provning, så kallad kupellationsanalys för guld och titeranalys för silver. Kontrollen av finhalten hos ädelmetallarbeten kräver avancerade tekniska metoder. Därför kan kontrollen endast utföras av laboratorier som har nödvändig utrustning för detta ändamål. Swedac kommer att upphandla de tjänster som behövs för att genomföra analyserna. Smyckena kommer att köpas in och skickas till det upphandlade laboratoriet förgranskning.

4.3 Informationsinsatser

Under år 2018 planerar Swedac att:

- fortsätta arbetet med att se över behovet av ytterligare information om respektive mätinstrument på Swedacs webbplats.
- anordna erfarenhetsåterföringsmöten där tillverkare, återförsäljare och distributörer av mätinstrument ingår.
- använda nyhetsbrev för att informera tillverkare, importörer, distributörer och namnstämpelnehavare om pågående marknadskontrollaktiviteter.

5. Samverkan

Förutom Swedacs deltagande i marknadskontrollrådet fortsätter deltagandet i arbetsgruppen för tullrelaterade frågor. Gruppens syfte är att kartlägga och klargöra lagliga förutsättningar för aktörer som har för avsikt att importera produkter som ursprungligen inte är avsedda för den inre marknaden.

Swedac fortsätter också att samarbeta med andra marknadskontrollmyndigheter inom ramen för WELMECs WG 5 och i andra arbetsgrupper i WELMEC som arbetar med specifika instrument.

6. Tidsperspektiv

Kontroll av handel med ädelmetallarbeten kommer att ske löpande under hela 2018.

7. Rapportering

Swedac redovisar resultatet från aktiviteter i Marknadskontrollrådet och till berörda arbetsgrupper inom WELMEC där arbetsgrupp WELMEC WG5 fungerar som AdCo-grupp på området.